

A Balassi Bálint Intézet 2004. évi költségvetési beszámolójának felülvizsgálata

Az Intézet a beküldött szöveges indoklás szerint az alapító okiratában foglalt alaptevékenységeket látta el. A szakmai tevékenységekhez (beszámoló I. fejezete) az alábbi megjegyzéseket tesszük:

1. Oktatási tevékenység

Nem magyar anyanyelvűek ösztöndíjas és önköltséges egyetemi előkészítése

Az intézmény ez irányú feladatait rendben ellátta. Támogatjuk a beszámoló 2.1.1. pontjában felsorolt további feladatok kidolgozását, így az önköltséges oktatási forma erőteljesebb menedzselését, az oktatás hatékonyságának növelését célzó felülvizsgálatot stb. Nem derül ki azonban egyértelműen, mit értenek a kétoldalú államközi egyezmények biztosította ösztöndíjazási rendszer modernebb formájának kidolgozása alatt. Az ösztöndíjazási rendszer alapelveinek felülvizsgálatát az Oktatási Minisztérium a Magyar Ösztöndíj Bizottság bevonásával végzi. A teljes képzésre szóló ösztöndíjazási forma arányát csökkentettük, főleg a nemzetközi fejlesztési együttműködés keretében segélyezett országok hallgatói számára kínáljuk fel. A hangsúlyt egyértelműen a részképzésre helyezzük, igazodva ezzel az általánossá váló nemzetközi gyakorlathoz.

Határon túli magyarok egyetemi előkészítése

A BBI feladata a teljes *képzésre érkező határon túli ösztöndíjas és önköltséges magyar fiatalok* szaktárgyi, informatikai és idegen nyelvi *felkészítése a felvételi vizsgákra*. Ez az oktatási forma a jövőben kevésbé lesz jelentős, egyrészt, mert az utóbbi években számottevően javultak a környező országok magyarlakta területein (elsősorban Felvidéken és Erdélyben) a magyar nyelven történő továbbtanulás lehetőségei, másrészt, mert az Oktatási Minisztérium ösztöndíj-politikájában a jövőben a szülőföldi felsőoktatás támogatásának koncepciójával összhangban a részképzős és szülőföldi ösztöndíjak szerepe fajsúlyosabb lesz a teljes képzésre érkező hallgatók támogatásánál. Az előkészítő képzésben résztvevő hallgatók számának csökkenése is ezt mutatja: míg a 2003/2004-es tanév II. félévében 62 határon túli magyar hallgató vett részt az előkészítő képzésen, a következő félévben 56. E tendencia miatt – mint azt a BBI beszámolója is megállapítja – leginkább vajdasági, kárpátaljai és kis számban csángó fiatalok, illetve az utóbbi években a nyugati diaszpórából érkező magyar fiatalok veszik igénybe a BBI magyarországi egyetemi előkészítő képzését. Mindazonáltal eredményességét tekintve kimondottan *sikeresnek mondható a képzés*: évről-évre 80-90 %-os a sikeresen felvételizők aránya. Felhívja a figyelmet a BBI beszámolója, hogy 2004. szeptemberétől megszűnt az. Ún. „visszaképzés”, tehát az anyaországi egyetemekre a BBI-ben történő felvételre előkészítés. Felhívja a figyelmet a beszámoló a tényre, hogy a „visszaképzés” megszüntetésének indoka a gazdaságossági aggályok mellett a képzés kihasználatlansága volt.

Magyar mint idegen nyelv - hungarológiai alapismeretek

A képzés valóban modellértékű, de a 30 fős keretszámon túlmenő fejlesztésére az Oktatási Minisztériumnak nem áll módjában további forrást biztosítani.

Nyugati szórványból érkező fiatalok magyar nyelvi – magyarságismereti képzése

A nyugati diaszpórában élő magyarság magyar nyelvtudása és magyarságismerete a fokozottan érvényesülő asszimilációs hatások következtében (tendenciaszerűen) elmarad a kárpát-medencei régiókban élő határon túli magyarok ismereteitől. Ezért fontos, a BBI e programja, melynek során 30 nyugatról érkezett fiatalnak biztosít lehetőséget nyelvtudásuk fejlesztésére és a magyar kultúrával történő megismerkedésre. A képzés eredményessége is mérhető, hiszen a résztvevők a program befejeztével államilag elismert nyelvvizsgát tesznek, azonban e vizsgák eredményességéről nem szól a beszámoló.

Szaknyelvi utóképzés

Azoknak a kárpát-medencei fiataloknak szól a program, akik diplomájukat nem magyar, hanem az állampolgárságuk szerinti állam nyelvén szerezték, de magyar nyelvű területen kívánnak praktizálni. A program 2004. ősze óta szünetel, a beszámoló indokolása szerint likviditási gondok miatt.

Határon túli magyarok elszállásolása:

Az OM 2004-ben 2.440.000,- forintot biztosított a BBI-nek a határon túlról érkező magyarok részére a Budaörsi úti kollégiumban biztosítandó szállás fedezetére. A tervezett 170 vendégéjszakánál magasabb tényleges igénybevétel többletköltségét a BBI kérte kiutalni az Oktatási Minisztériumtól.

2. Vendégoktatói hálózat működése

A beszámoló szorgalmazza, hogy a vendégoktatói hálózat kapcsolatépítő és országimázs-javító szerepe a jövőben kapjon jelentősebb hangsúlyt a kulturális politikában. A fellépő finanszírozási nehézségek, valamint hazánk Európai Unióhoz történt csatlakozása következtében a BBI új koncepciót dolgozott ki a vendégoktatók foglalkoztatására, melyet benyújtott a fenntartó Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumához.

3. Pályázati lehetőségek alakulása

A 2004-es év folyamán a BBI 13 programjához nyert pályázati támogatást, melyek közül 2 nem valósult meg. A BBI széles körű pályázati tevékenységének a határon túli magyarsággal összefüggő oktatási kérdésekhez kapcsolódó vonatkozása is van. Az intézet mintegy 44 millió forintos (a 2004-es esztendőben 12,4 millió forint) támogatást nyert a *határon túli magyar felsőoktatási és kutatásfejlesztési tevékenység támogatásának vizsgálatát* célul tűző programjához. Az elnyert támogatási összeg hasznosulását a kutatás eredményei alapján megfogalmazott, a támogatási rendszer diszfunkcionális hatásainak kiküszöbölését célzó alternatívák, számos szaklapban és tudományos folyóiratban megjelentetett publikációk, illetve az MTA Domus házában szervezett konferencia mutatja. További támogatást jelentett az Apáczai Közalapítvány által biztosított 530.000,- forint, mely az „*Értelmiségek továbbképzése*” című, a magyart idegen nyelvként oktató határon túli magyar oktatók továbbképzését szolgáló workshop megvalósulását tette lehetővé.

4. A szervezet és a feladatstruktúra korszerűsítése

A 2004 elején fellépő forráshiány szükségessé tette az Intézetben a szervezet és a feladatstruktúra korszerűsítését, melyet az oktatási miniszter által ideiglenesen

kinevezett miniszteri biztos kezdett el, majd a megbízott főigazgató folytatott. Az intézkedéseknek köszönhetően sikerült helyreállítani az Intézet működőképességét, a gazdálkodás szak- és jogszerűségét. A 1108/2004 (X.26.) Korm. határozat rendelkezik a BBI felügyeleti jogának 2005. január 1-jével történő átadásáról a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma részére. Az OM és NKÖM között létrejött két megállapodás, melyek részletesen szabályozzák a BBI felügyelete átadásával összefüggő szakmai és pénzügyi kérdéseket. Az átadás rendben megtörtént, azóta az OM és a NKÖM a fent említett megállapodások rendelkezései szerint működik együtt.

A szöveges indoklás a fenti észrevételekkel elfogadható.